

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою юридичного факультету
протокол № 7 від 10 лютого 2017 року
Голова вченої ради

_____ А. Г. Бобкова

ПРОГРАМА

**фахового випробування
для вступників на навчання на спеціальність «Право»
за ступенем освіти «Бакалавр»
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст»
з іншої спеціальності у 2017 році**

ПРОГРАМА КУРСУ «КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»

Тема 1. Конституційне право України як галузь права, юридична наука і навчальна дисципліна

Конституційне право України: поняття, предмет, метод. Сутність і зміст конституційно-правових відносин.

Конституційно-правові норми, особливості їх змісту і структури. Конституційно-правові інститути. Джерела конституційного права України: поняття і види. Система джерел конституційного права. Місце конституційного права в системі права України.

Поняття і предмет науки конституційного права. Наука конституційного права в Україні: розвиток, сучасний стан. Методологія науки. Задачі науки конституційного права в умовах становлення і розвитку державності України на основі Конституції 1996 р.

Значення конституційного права України як фундаментального курсу для інших правових дисциплін. Задачі і система навчального курсу.

Тема 2. Основні характеристики Конституції України як Основного закону держави

Теоретичні основи конституції: поняття, сутність, функції. Юридичні властивості конституції. Структура і зміст Конституції України.

Порядок введення Конституції в дію. Внесення змін і доповнень до Конституції України. Реалізація Конституції України.

Тема 3. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні

Основні види актів конституційного значення України-Русі в часи Київської держави. Державно-конституційні традиції в козацький період. Конституція Пилипа Орлика. Основні риси конституційних проектів, що розроблялися в Україні в XIX – початку XX сторіч (конституційні проекти Георгія Андрузського, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського, групи членів Української Народної Партії).

Лютнева революція в Росії 1917 р., конституційний зміст Універсалів Центральної Ради, Конституція УНР 1918 р., державно-правові акти періоду Гетьманату і Директорії, конституційні проекти періоду боротьби за незалежність України. Загальна характеристика радянських Конституцій України 1919, 1929, 1937 і 1978 рр. Внесення змін до Конституції України в другій половині 80 – початку 90-х років.

Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р., схвалений всенародним голосуванням 1 грудня 1991 р. Розробка і прийняття Конституції України 1996 р. Конституційна реформа.

Тема 4. Основи конституційного ладу України

Поняття конституційного ладу, його елементи. Принципи конституційного ладу, їх закріплення в основному законі і розвиток у поточному законодавстві.

Основні якісні риси України як суверенної і незалежної демократичної, соціальної, правової держави. Людина, її права і свободи як вища соціальна цінність. Принципи народного суверенітету, поділу державної влади, здійснення місцевого самоврядування і їх роль у становленні громадянського суспільства. Принципи верховенства права, культурної і мовної політики в Україні. Конституційні питання регулювання статусу власності. Державні символи України.

Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Теоретичні концепції прав людини, їх відображення в конституційному законодавстві. Конституційний статус людини і громадянина як категорія конституційного права України.

Громадянство в Україні: поняття і законодавче регулювання. Право на громадянство. Інститут подвійного громадянства. Визнання громадянства. Способи, порядок і умови набуття громадянства України. Припинення громадянства. Правовий статус іноземців і осіб без громадянства в Україні.

Поняття конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, їх юридичні властивості. Система основних прав і свобод людини і громадянина. Критерії класифікації. Особисті (громадянські) права і свободи. Політичні права і свободи. Соціально-економічні і культурні права і свободи. Основні обов'язки людини і громадянина. Конституційні гарантії захисту і практичного здійснення прав і свобод людини і громадянина.

Тема 6. Конституційне регулювання виборів і референдуму як форм безпосередньої демократії

Поняття виборів, їх види і соціальна функція. Виборче право і виборча система: співвідношення понять.

Виборче право України: поняття, джерела й основні принципи.

Види виборчих систем, їх характеристика. Виборчий процес: поняття, конституційно-правове регулювання. Стадії виборчого процесу.

Призначення виборів. Порядок підготовки і проведення. Визначення результатів голосування.

Поняття і види референдумів. Порядок призначення, підготовки і проведення. Порядок голосування і визначення результатів референдуму.

Тема 7. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, парламент України

Порядок формування і строк повноважень Верховної Ради України. Основні напрямки діяльності і компетенція. Законодавча функція. Питання, які Верховна Рада вирішує виключно шляхом прийняття відповідних законів. Право законодавчої ініціативи та його суб'єкти. Законодавчий процес, його основні стадії. Повноваження щодо формування державних органів. Контрольні повноваження.

Внутрішня організація Верховної Ради України. Формування і функції керівних органів. Комітети і депутатські об'єднання. Форми роботи. Сесія як основна організаційна форма діяльності Верховної Ради.

Правовий статус народного депутата України. Мандат депутата, його основні риси й оцінка. Несумісність посад. Депутатський імунітет і індемнітет.

Тема 8. Конституційний статус Президента України

Становлення інституту президентства в Україні. Місце і роль Президента в системі державних органів України.

Конституційне регулювання порядку обрання Президента України. Повноваження глави держави. Класифікація повноважень, їх характеристика. Конституційний статус Ради національної безпеки і оборони України – координаційного органа при Президентові України. Акти Президента України. Особливості взаємовідносин Президента з парламентом і урядом. Припинення повноважень Президента України.

Тема 9. Конституційний статус Кабінету Міністрів України й інших органів виконавчої влади

Система органів виконавчої влади, що закріплена Конституцією України. Порядок створення Кабінету Міністрів України і місцевих державних адміністрацій. Повноваження і структура Кабінету Міністрів України. Статус глави уряду. Акти Кабінету Міністрів України. Відповідальність уряду. Повноваження місцевої державної адміністрації. Статус голови місцевої державної адміністрації, його відповідальність.

Тема 10. Конституційне регулювання питань здійснення правосуддя в Україні. Конституційний статус прокуратури

Конституція про основні засади судоустрою. Судова система України. Статус суддів. Конституційний статус Вищої Ради правосуддя.

Конституція про задачі, що вирішуються органами прокуратури. Структура органів прокуратури.

Тема 11. Територіальний устрій держави

Територіальний устрій як категорія конституційного права: поняття і структура. Утворення і розвиток державності України. Принципи і форми державного устрою. Автономія в унітарній державі, її конституційне закріплення, види. Автономна республіка: поняття, основні риси і компетенція. Гарантії автономії. Організація влади в державі: поняття, основні підходи і принципи.

Особливості конституційного статусу Автономної Республіки Крим. Система адміністративно-територіального поділу України.

Тема 12. Конституційний статус місцевого самоврядування

Поняття, принципи і функції місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування, її структура. Адміністративно-територіальний устрій і місцеве самоврядування. Органи і посадові особи місцевого

самоврядування: порядок формування й обрання, правовий статус. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування. Гарантії і правові способи захисту місцевого самоврядування.

Тема 13. Конституційний Суд України

Поняття конституційної юрисдикції, офіційного тлумачення Конституції і законів України. Повноваження, склад і порядок формування Конституційного Суду України. Статус суддів Конституційного суду. Правове регулювання процедури роботи Конституційного суду: стадії судового розгляду, їх учасники, права та обов'язки сторін. Рішення Конституційного суду, їх юридична сила і способи реалізації.

Основні нормативно-правові акти

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (в редакції від 15 березня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141; Відомості Верховної Ради України.- 2016.- №28.-Ст.532.

2. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38.

3. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 3. – Ст. 429.

4. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. – № 46. – 1991. – Ст. 617.

5. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. (станом на 2 червня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256; Відомості Верховної Ради України.- 2016.- № 30.- Ст.542.

6. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. (станом на 23 грудня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99; Відомості Верховної Ради України.- 2016.-№ 4.-Ст.44<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1798-19/paran752-n752>

7. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. (станом на 28 січня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №13. – Ст. 65; Відомості Верховної Ради України.- 2016.-№ 9.-Ст.93

8. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 р. станом на 19 травня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 179; Відомості Верховної Ради України.- 2016.-№27.-Ст.521

9. Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей: Закон України від 16 вересня 2014 року (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 256-VIII від 17.03.2015.- ВВР.- 2015.- № 17.- ст.125) //(Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2014.- № 45.- ст.2043).

10. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 року // Офіційний вісник України. – 2012. – № 92. – Ст. 3729.

11. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 р. (Редакція від 16.02.2016 року) // Відомості Верховної Ради

України. – 2012. – № 10–11. – Ст. 73; Відомості Верховної Ради України.- 2016.-№ 11.-Ст. 126

12. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України.-2015.-№ 37-38.-Ст.366

13. Про вибори Президента України: Закон України від 5 березня 1999 року (Редакція від 23.12.2015) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 14. – Ст. 81; Відомості Верховної Ради України.-2016.-№ 4.-Ст.44

14. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 року (станом на 08 квітня 2014 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 36. – Ст. 448; Відомості Верховної Ради України.-2014.-№18-19.-Ст.696

15. Про Державний реєстр виборців: Закон України від 22 лютого 2007 року (станом на 6 грудня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 20. – Ст. 282; Відомості Верховної Ради України.- 2016.-№3.-Ст.30[http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1774-19/paran217 - n217](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1774-19/paran217-n217)

16. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. (станом на 24 грудня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 3. – Ст. 17; Відомості Верховної Ради України.-2016.-№5.-Ст.50

17. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. // Відомості Верховної Ради .- 2015.- № 13.- ст.91

18. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 р. (станом на 21 грудня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 36. – Ст. 360.

19. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. (за станом на 1 січня 2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №14-15, 16-17. – Ст.133; Відомості Верховної Ради України.-2016.-№ 7.-Ст.63

20. Про Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим: Закон України від 2 березня 2000 р. (станом на 2 грудня 2012 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 21. – Ст. 158.

21. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 р. (станом на 25 грудня 2014 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 237; Відомості Верховної Ради України.-2015.-№4.-Ст.14

22. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 р. (за станом на 1 вересня 2015 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190.

23. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від від 27 лютого 2014 р. (за станом на 06 грудня 2016 р.) // Відомості Верховної Ради України.- 2014.-№ 13.-Ст.222; Відомості Верховної Ради України.-2016.-№12.-Ст.137.

24. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. (за станом на 10 грудня 2015 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385; Відомості Верховної Ради України.- 2016.-№ 4.-Ст.43

25. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. (станом на 02 червня 2016 // Відомості Верховної Ради України.- 2015.-№ 2-3.-Ст.12.; Відомості Верховної Ради України- 2016.-№30.-Ст.542

26. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16 жовтня 1996 р. (за станом на 10 грудня 2015 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 49. – Ст. 272; Відомості Верховної Ради України.- 2016.-№ 4.-Ст.43.

27. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. (станом на 01 січня 2017 року) // Відомості Верховної Ради України. – 2016.-№ 31.-Ст.545

28. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 3 лютого 2015 р. (станом на 04 грудня 2016 року) // Відомості Верховної Ради України.- 2015.-№ 13.- Ст.87

29. Про внесення зміни до статті 10 Закону України "Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей": Закон України від 17 березня 2015 р. //Відомості Верховної Ради .- 2015.- № 17.- ст.125

30. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. (станом на 1 вересня 2015 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

31. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серпня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – №63. – Ст. 2494.

32. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова № 9 Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 р. // Юридичний вісник. – 1997. – №1.

33. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 № 950 (станом на 8 лютого 2012 р.) // Офіційний вісник України. – 2007. - № 54. – Ст. 2180.

34. Про Регламент Конституційного Суду України: Рішення Конституційного Суду України від 5 березня 1997 р. (станом на на 1 вересня 2015 р.) // Офіційний вісник України. – 1997. – № 20. – Ст. 87.

35. Рішення Конституційного суду України від 09.06.1998 № 8-рп/98 (справа щодо внесення змін до Конституції України) // Офіційний вісник України від 25.06.1998 - 1998 р. - № 23. – Ст. 118.

36. Рішення Конституційного суду України від 16.04.2008 № 6-рп/2008(справа про прийняття Конституції та законів України на референдумі) // Офіційний вісник України від 08.05.2008 - 2008 р. - № 32. –Ст. 1056

37. Рішення Конституційного суду України від 30.09.2010 № 20-рп/2010 (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) // Вісник Конституційного суду України – 2010. - № 5. -С. 36

38. Рішення Конституційного Суду України від 10.12.2003 р. (справа щодо недоторканості та імпичменту Президента України) // Урядовий кур'єр. – 18 грудня 2003 р. – № 239.

39.Рішення Конституційного Суду України від 25.12.2003 р. (справа щодо строків перебування на посту Президента України) // Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – Стор. 327. – Ст. 2830.

40. Рішення Конституційного Суду України від 14.10.2003 р. (справа про направлення запиту до Президента України) // Офіційний вісник України. – 2003. – № 46. – Стор. 13. – Ст. 2388.

41. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин п'ятої, шостої статті 13 Закону України "Про статус народного депутата України", частини четвертої статті 61 Регламенту Верховної Ради України та офіційного тлумачення положень пункту 6 частини другої, частини шостої статті 81, частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 13 Закону України "Про статус народного депутата України" (справа про перебування народного депутата України у депутатській фракції) від 25 червня 2008 року №12-рп/2008 //Офіційний вісник України. – 2008. - №52. – Ст.1741.

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.

2. Курс конституционного права Украины: Учебник / [М. А. Баймуратов, А. В. Батанов, Ю. А. Волошин и др.]; Представительство Европ. центра публич. права в Украине; Мариупольский гуманитарный ун-т. - Харьков: Одиссей, 2008. - Т. 1: Общая часть. Основы теории конституционного права / Под ред. М.А. Баймуратова, А.В. Батанова. - 2008. – 671 с.

3. Кравченко В.В. Конституційне право України: Навч. посіб. / В.В. Кравченко. – Вид. 6-те. – Київ: Атіка, 2009. – 607 с.

4. Стрижак А.А. Конституція України в актах Конституційного Суду України. Аналітичний огляд та коментар. – К.: Ін Юре, 2010. – 632 с.

5. Погорілко В.Ф. Конституційне право України: підручник / В.Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. - 2-ге вид. - Київ: Правова єдність, 2010. - 429 с.

6. Конституційне право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [Л. К. Байрачна та ін.]; за ред. В. П. Колісника, Ю. Г. Барабаша; Національна юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Харків: Право, 2010. – 415с.

7. Конституційне право України: Навчальний посібник / Під заг.ред. Р.Ф. Гринюка. – Донецьк: ДонНУ, 2011. – 232 с.

8. Совгиря О.В. Конституційне право України: навч. посібник. / О.В. Совгиря, Н.Г. Шукліна. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 541 с.

9. Шаптала Н.К. Конституційне право України: навч. посібник. для студ. вищ. навч. закл. / Н.К. Шаптала, Г.В. Задорожня. – Дніпропетровськ: ТОВ «ЛізуновПрес», 2012. – 472 с.